

Nr 361.

Av herr **Leo**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.*

I proposition nr 116 angående omorganisation av det högre undervisningsväsendet m. m. föreslår Kungl. Maj:t bland annat, att sju av rikets åttiosju kommunala mellanskolor övertagas av staten, och att denna förändring börjar med läsåret 1928—1929. Bland de sju sålunda till förstatligande föreslagna skolorna förekommer också Lidingö kommunala mellanskola, som utgör neder-skolan av Lidingö kommunala läroverk.

Såsom motiv för ifrågavarande förslag anför föredragande departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, att någon tvekan knappast kan råda därom, att skolan i Lidingö bör ifrågakomma till förstatligande, och att redan skolans storlek härvid utgör ett vägande skäl. Och jämväl ur synpunkten av den rådande trängseln vid huvudstadsläroverken anser statsrådet det mycket välbetänkt, att ökade statliga utbildningsmöjligheter snart beredas i Stockholms förstadssamhällen.

De skäl, som statsrådet åberopar för statens övertagande av mellanskolan, synas mig i lika hög grad tala för ett förstatligande av hela läroverket. En nederskola av den storlek, som Lidingö kommunala mellanskola uppnått — den största i riket näst Malmö — kräver ju ofrånkomligen en gymnasial påbyggnad. Icke minst har detta behov gjort sig gällande i Lidingö, där på grund av samhällets befolkningsförhållanden mellanskolans flesta lärjungar fortsätta sina studier med studentexamen som mål.

Som nedanstående tabell utvisar, har lärjungeantalet i Lidingö läroverk sedan 1920 stigit från 283 till 362, vilken ökning huvudsakligen kommit på gymnasiet, som jämnt fördubblats. Innevarande läsår består gymnasiet av 8 avdelningar, varvid dock i ett par av ringarna samläsning äger rum i lämpliga ämnen mellan latin och reallinje, högre flickskolan har 3, mellanskolan 10 avdelningar.

Lärjungeantalet vid Lidingö kommunala läroverk.

	Mellanskolan	Flickskolan	Gymnasiet	Summa
1920—21	208	21	54	283
1924—25	216	30	104	350
1926—27	223	31	108	362

Skolans huvudavdelning är inrymd i ett särskilt för detta ändamål under åren 1914, 1916 och 1918—19 uppfört läroverkshus med stora ljusa lärorum, särskilda salar för undervisningen i fysik, kemi och biologi jämte tillhörande, väl inredda laborationslokaler, salar för teckning, gymnastik, handarbete, träslöjd och huslig ekonomi samt dessutom skrivsal, museirum, expeditjonsrum, kollegierum och högtidssal. Tre avdelningar av mellanskolan äro förlagda till Brevik i en av kommunen delvis för detta ändamål inköpt och inredd större byggnad.

De kostnader, som kommunen nedlagt på detta sitt läroverk och dess utveckling, ha varit betydande. Den första byggnaden, som uppfördes 1914, drog en kostnad av 95,000 kr. En tillbyggnad 1916 gick till i runt tal 180,000 kr. och en andra sådan 1918—19 till 610,000 kr. Med avdrag av kostnaderna för den del av skolbyggnaden, som för närvarande disponeras av kommunalförvaltningen — vilken del är avsedd att tagas i anspråk för skolans utvidgning — har av kommunen nedlagts sammanlagt 825,000 kr. för läroverkets lokaler i Lidingö villastad, i vilka dock för närvarande äro inrymda 6 klasser av folkskolan. Hyran för lokalerna i Brevik beräknas till 6,500 kr.

Utom räntor och amorteringar för läroverkshuset, vilka uppgå till omkring 50,000 kr. årligen, voro kommunens utgifter för skolans verksamhet under år 1923 110,658 kr., i staten för 1920 beräknades de till 116,800 kr., för 1925 till 113,650 kr. och för 1926 till 119,100 kr.

Utgifterna för Lidingö läroverk äro för närvarande synnerligen kännbara för stadens invånare. Även om det är uppenbart, att staden har avsevärda fördelar av att en högre undervisningsanstalt finnes inom dess område, måste dock medgivnas, att upprätthållandet av en dylik högre undervisningsanstalt är mer en *statsangelägenhet* än en kommunal uppgift.

Att märka är, att Lidingö stad nu räknar över 10,600 invånare och sålunda är fullt jämförbar med många samhällen, som äro gynnade med statsläroverk och sålunda befriade från andra utgifter för den högre skolundervisningen än kostnaderna för lokaler och i vissa fall hyresbidrag till skolornas lärare.

Härtill kommer också, att särskilt gymnasiet börjat mottaga elever från andra delar av landet, så att ända till omkring 10 % av det lärjungeantal, vars gymnasialutbildning Lidingö kommun till stor del bekostar, tillhört andra orter. Då i och med år 1925 förbindelsen mellan Stockholm och Lidingö blivit avsevärt förbättrad, varigenom en resa från Hjorthagen och Norra Djurgården tager ungefär samma tid till Lidingö läroverk som till närmaste statsläroverk i Stockholm, är det ju ytterst sannolikt, att om samma jämförelsevis låga avgifter erbjudas på båda hållen en avsevärd del av skolungdomen på dessa platser, som för närvarande ha en befolkning av omkring 5,000 personer, skulle söka inträde vid Lidingö läroverk, där den friska lantluften bjuder på långt bättre sanitära förhållanden än vad ett vid en storstadsgata beläget läroverk kan erbjuda. Alldeles utanför skolan finnas i Lidingö under raster, gymnastiktimmor och ledigheter dagliga tillfällen till friluftsspel och ett sunt idrottsliv med skidåkning, bollspel och dylikt.

Vid Lidingö gymnasium kan beredas plats för ytterligare ett hundratal ele-

ver, och även de övriga avdelningarna kunna tag emot ett långt större antal lärjungar än det, som nu finnes. Om lärjungeströmmen i stället för att förut hava gått från Lidingö till Stockholm leddes i motsatt riktning, skulle — såsom departementschefen också anför — betydlig lättnad åstadkommas i den överbefolkning, som nu råder vid Stockholms läroverk. Ett förstatligande av Lidingö läroverk skulle på så sätt bliva ej blott denna stad till fördel, åtgärden skulle också medföra betydlig nytta för Stockholms läroverk och dess ungdom. Detta har också tydligen stått klart för skolkommissionen, som i sitt betänkande, del V sid. 70, föreslår, att Lidingö läroverk omändras till statligt högre samläroverk och flickskola av B-typ. Detta gymnasium, som motsvarar de tre högre ringarna av det nuvarande, beräknas av kommissionen skola få omkring 45 lärjungar, en siffra, som redan nu är betydligt överskriden, i det de tre högsta ringarna detta läsår räkna 88 lärjungar.

Som ett särskilt skäl varför det av kommissionen föreslagna förstatligandet av även gymnasiet nu bör äga rum, vågar jag anför, att nederskolan sedan 1920 är organiserad enligt den typ, som i propositionen föreslås såsom den normala, nämligen 4-årig realskola, byggd på 6-årig folkskola. Då därtill, såsom förut är nämnt, lärjungarna i Lidingö kommunala mellanskola till allra största delen komma att fortsätta till studentexamen, vore det av stor betydelse, att detta finge ske vid ett statligt gymnasium, där de säkraste erfarenheterna om nämnda skolforms fördelar och olägenheter kunna vinnas.

På grund av vad sålunda anförts får jag föreslå,

att riksdagen i sammanhang med förestående omorganisation av det högre undervisningsväsendet måtte besluta förstatligande även av Lidingö kommunala gymnasium.

Stockholm den 16 mars 1927.

Henning Leo.

I motionens syfte instämmer *Gust. Mosesson.*

